

УДК 338.45:330.354

РОМАНЕНКО Володимир, д. е. н, професор, професор кафедри економічної теорії та конкурентної політики Київського національного торговельно-економічного університету
ЛЕБЕДЕВА Лариса, к. е. н, доцент кафедри економічної теорії та конкурентної політики Київського національного торговельно-економічного університету

ПРОМИСЛОВІСТЬ У СТІЙКОМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Оцінено стан промисловості в Україні як складової забезпечення стійкості економіки. Проаналізовано причини та наслідки падіння промислового виробництва в Україні. Розроблено рекомендації щодо виходу економіки України з кризового стану, що базуються на відновленні зростаючої динаміки промислового виробництва, а саме обробної промисловості.

Ключові слова: стійкий соціально-економічний розвиток, промисловість, обробна промисловість.

Романенко В., Лебедева Л. Промышленность в устойчивом развитии экономики Украины. Дана оценка состояния промышленности в Украине как составляющей обеспечения устойчивости экономики. Проанализированы причины и последствия падения промышленного производства в Украине. Разработаны рекомендации по выходу экономики Украины из кризисного состояния, которые основываются на восстановлении возрастающей динамики промышленного производства, а именно обрабатывающей промышленности.

Ключевые слова: устойчивое социально-экономическое развитие, промышленность, обрабатывающая промышленность.

Постановка проблеми. Ключовим фактором стійкості економічної системи є стан реального сектора економіки та його динаміка, адже, як показує практика, стійкість економічної системи досягається

за наявності доступних кредитів для розвитку реальної економіки, на противагу тим, що спрямовуються у спекулятивні операції, та за домінування на внутрішньому ринку вітчизняних товарів. Від того, наскільки стійким є промислове виробництво до зовнішніх та внутрішніх шоків, залежить стабільний розвиток всієї економіки, а отже, дослідження основ досягнення такої стійкості є актуальним, особливо з урахуванням як зростаючої загальносвітової нестабільності, так і внутрішніх загроз для економічного зростання у межах України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні проблеми розвитку промисловості досліджували такі відомі вчені, як: О. Амоша, В. Вишневський, Н. Якубовський, Ю. Кіндзерський [1–4] та ін. Питання розвитку обробних галузей промисловості, зокрема, машинобудування та його роль у соціально-економічній системі, системно вивчали фахівці відділу Проблем розвитку та розміщення галузей обробної промисловості Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України, яку нині розформовано, а одну з фундаментальних праць з цієї тематики видано у 2007 р. Тож дослідження в цьому напрямку слід поновлювати та розвивати. Вивченню науково-прикладних аспектів питання стійкості та економічної безпеки держави присвячено публікації вчених Інституту економіки та прогнозування НАН України, Інституту економіки природокористування та сталого розвитку НАН України, А. Бойко, Т. Тищук [5–7] та ін.

Дослідження ролі та значення промисловості як одного з найважливіших чинників стійкого соціально-економічного розвитку системно не проводились, саме тому ця тематика є актуальною.

Мета статті – встановлення сучасного стану промисловості України як головного чинника для забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку.

Матеріали та методи. Під час дослідження використано матеріали державної служби статистики України та наукові праці з питань розвитку внутрішнього ринку та промислового потенціалу України. Застосовано методи аналізу та синтезу, системного підходу при аналізі забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку України.

Результати дослідження. Про значення промисловості для стійкого соціально-економічного розвитку йшлося ще в середні віки. Так, філософ і економіст XVII ст. Антоніо Серра намагався зрозуміти, чому його рідний Неаполь такий бідний, незважаючи на природні ресурси, а Венеція, побудована на болоті, стала серцем світової економіки. Розгадка, як стверджував мислитель, у тому, що венеціанці, не маючи можливості оброблювати землю, як неаполітанці, вимушені були звернутись до промисловості, і, зайнявшись обробним виробництвом, досягли економічного розвитку. На думку Серра, для цього необхідно займатись різними видами економічної діяльності, для яких

характерними є спадаючі витрати і пов'язана з ними зростаюча віддача. Тоді бідність за доступності природних ресурсів парадоксальним чином може обернутися багатством [8, с. 39].

У ХХ ст., на рубежі 80-х років, при дослідженні проблем конкурентоспроможності економіки США визначено, що: обробна промисловість розглядається як основа сучасної економіки, найважливіше джерело високої заробітної плати та зайнятості, головне джерело зростання продуктивності праці, центр життєво важливої регіональної економіки [9, с. 30]. У зв'язку з цим, на першочергову увагу заслуговує машинобудування, яке "... є пріоритетною галуззю промисловості, без розвитку якої неможливий технічний та технологічний прогрес у будь-якій економічній діяльності, підвищення рівня життя й добробуту населення" [10, с. 13].

Стійкий соціально-економічний розвиток у певній країні визначає її здатність до реагування на внутрішні та зовнішні шоки, що породжуються як внутрішніми проблемами, так і зовнішніми впливами. Для забезпечення стійкості країни до цих шоків, необхідно розвивати власну промисловість, що буде забезпечувати стабільне виробництво товарів та послуг, високу купівельну спроможність населення через високий рівень заробітних плат, слугувати передумовою та базисом для розвитку науки та техніки. Отже, для оцінки промисловості України як системоутворюючого фактора у забезпеченні стійкого соціально-економічного розвитку використано статистичні дані щодо:

- виробництва та розподілу ВВП за видами економічної діяльності;
- фінансових результатів від звичайної діяльності;
- зайнятості населення за видами економічної діяльності;
- виробництва окремих видів продукції промисловості;
- частки продажу непродовольчих споживчих товарів, які вироблені на території України;
- інноваційної активності підприємств;
- стану основних засобів.

Випереджаючими темпами порівняно з добувною промисловістю зменшується частина обробної промисловості у ВВП (рис. 1). Так, якщо у 2001 р. співвідношення між обробною та добувною промисловістю складало за випуском продукції 7.4, то у 2015 р. цей показник становив 6.8.

Для порівняння, частка обробної промисловості у ВВП ЄС є стабільною протягом останніх років та сягає 50 % ВВП, добувна промисловість складає 1.6 %, що значно менше, ніж в Україні. Зокрема, частка добувної промисловості Німеччини – промислового локомотиву ЄС – становить 0.63 %, обробної – 69 %, а Польщі, що більш близька до порівняння з Україною, – 3 та 68 % відповідно [12].

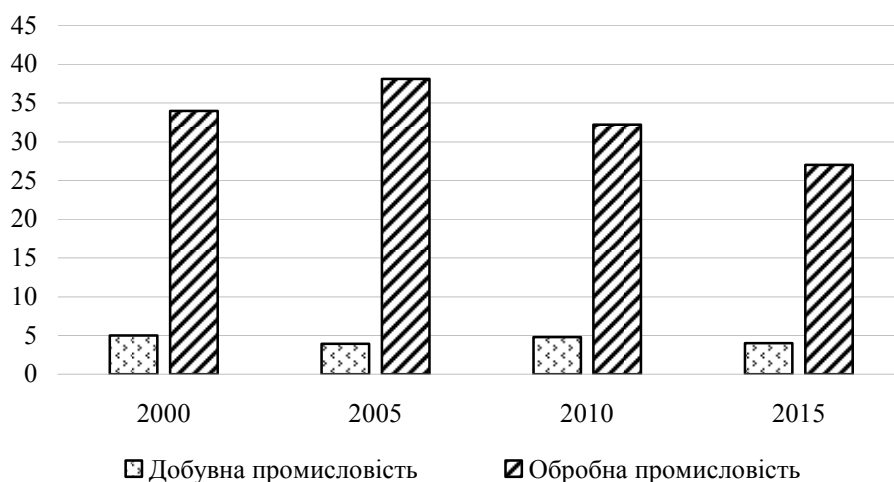

Рис. 1. Частка добувної та обробної промисловості у ВВП України, % [11]

Фінансові результати (до оподаткування) в промисловості відображено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка рівня прибутковості промислових підприємств України [11]

Показник	2000	2005	2010	2015
Фінансовий результат промислових підприємств, що отримали прибуток, млн грн	18644.9	37152.6	68933.1	90642.4
Частка прибуткових підприємств у промисловості у загальному фінансовому результаті підприємств по видах економічної діяльності, %	51.6	41.7	32.5	19.1

Визначено, що фінансові результати у промисловості мають тенденцію до погіршення. Частка підприємств, які одержали прибуток, у загальному фінансовому результаті по промисловості зменшилася у 2.7 раза з 2000 по 2015 рр. Рентабельність операційної діяльності у промисловості за досліджуваний період становила 2–5 %, що унеможливило повноцінне кредитування в умовах, коли плата за користування кредитом по економіці перевищувала 20 % [13].

Також простежується стійка тенденція до зменшення кількості зайнятих у промисловості, темпи якого вище середнього по економіці України: якщо зменшення кількості зайнятого населення за всіма видами економічної діяльності за 2000–2015 рр. становило 10 %, то у промисловості цей показник сягнув 37 % [14, с. 51].

Чисельність зайнятих у промисловому секторі за останні 15 років у розвинених країнах також зменшується [12], що пояснюється зростанням продуктивності праці у промисловому секторі, його автоматизацією та використанням новітніх досягнень науки та техніки. Адже класики-постіндустріалісти [15; 16] стверджують, що зростання частки сфери послуг у постіндустріальній економіці пов'язано передусім із зростаючою продуктивністю праці, її автоматизацією та використанням нових знань у виробництві. Проте це не є характерним для економіки України, де збільшення сфери послуг відбувається фактично на фоні процесів деіндустріалізації.

В Україні у досліджуваній період найбільш високими темпами зменшувалась кількість зайнятих у машинобудуванні (табл. 2). Якщо в цілому по промисловості кількість працівників зменшилась у зазначений період приблизно в 2 рази, то в машинобудуванні – в 3. Порівняння чисельності працівників з 1990 роками ще більш вражає: кількість працюючих у машинобудуванні зменшилась приблизно в 10 разів.

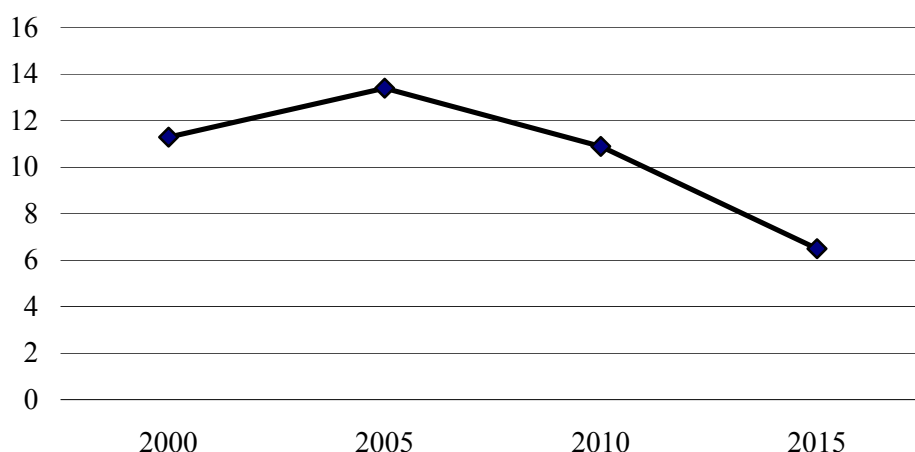
Таблиця 2

Динаміка кількості працівників за окремими видами промислової діяльності [14, с. 51]

Галузь промисловості	Середньооблікова кількість штатних працівників							
	2000		2005		2010		2015	
	тис. осіб	%	тис. осіб	%	тис. осіб	%	тис. осіб	%
Усього	4061	100	3416	100	2776	100	2040	100
Добувна	615	15.1	518	15.2	432	15.6	255	12.5
Обробна	2917	71.8	2370	69.4	1806	65.1	1339	65.6
Машинобудування,	1061	26.1	773	22.6	450	16.2	346	16.9
у т. ч. виробництво машин та устаткування	497	12.2	352	10.3	184	6.6	121	5.9
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	281	6.9	174	5.1	113	4.1	83	4.1
виробництво транспортних засобів та устаткування	283	7.0	247	7.2	153	5.5	142	6.9

У катастрофічній ситуації опинилися найбільш високотехнологічні сектори машинобудування. Так, електронна промисловість в Україні перебувала на межі знищення: кількість працюючих зменшилась з 250 тис. (у 1990 р.) до 5 тис. осіб (у 2008 р.) [17].

Про негативні тенденції у машинобудуванні України свідчить і зниження його частки у структурі промислового виробництва (рис. 2).

Рис. 2. Частка машинобудування у промисловості, % (за обсягом виробленої продукції) [11]

Характеризує ситуацію у машинобудуванні і в цілому у промисловості виробництво окремих видів продукції (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка виробництва окремих видів промислової продукції [11]

Продукція	1990	2000	2010	2015
Трактори для сільського та лісового господарства (тис. шт.)	106	4	5.2	4.2
Сівалки (тис. шт.)	57.1	2.0	2.8	3.5
Приймачі телевізійні (тис. шт.)	3774	62.4	69.3	438*
Автомобілі легкові (тис. шт.)	156	17.1	75.3	25.9
Автобуси (тис. шт.)	12.6	3.5	2.7	0.9
Чавун переробний (млн т)	41.9	25.3	27.3	21.9
Руди та концентрати залізні неагломеровані (млн т)	105	55.9	78.5	175
Труби (млн т)	6.5	1.7	2.0	1.0
Верстати тракторні (металорізальні верстати) (шт.)	37000	1350	76	38

*Показник за 2014 р.

Як видно з табл. 3, найбільшого спаду зазнало виробництво технологічно складних виробів: виробництво тракторів зменшилося у 25 разів, легкових автомобілів – у 6, автобусів – у 14 разів. На противагу цьому, виробництво низькотехнологічної продукції у вигляді напівфабрикатів та сировини, хоча і демонструє певний спад, але не у таких масштабах. Так, виробництво чавуна переробного зменшилось у 2 рази, а залізорудної сировини взагалі збільшилось у 1.7 рази.

Тобто промислове виробництво в Україні деградує до низько-технологічного укладу, набирає обертів сировинна спеціалізація, при одночасному скороченні, а іноді й майже повній ліквідації високо-технологічних виробництв. Така ситуація не може не відобразитись на стані внутрішнього ринку, наповненні його товарами власного виробництва (*табл. 4*), а це є одним з показників стійкості економічної системи.

Таблиця 4

Частка товарів національного виробництва, проданих через роздрібну торговельну мережу, % [11]

Непродовольчі споживчі товари	2005	2010	2015
Одяг	26.4	13.7	5.7
Взуття	9.3	4.2	3.1
Комп'ютери, периферійне устаткування, програмне забезпечення	22.5	6.1	0.8
Аудіо- та відеообладнання, устаткування телекомунікаційне	3.6	4.8	0.7
Устаткування фотографічне	3.7	5.5	0.5
Автомобілі та автотовари	23.1	18.6	7.9
Електротовари побутові та приладдя освітлювальне	8.1	11.4	11.2

Зіставлення наведених у *табл. 2–4* даних засвідчує безпосередній зв'язок між падінням виробництва і наповненням внутрішнього ринку відповідними товарами. Так, майже повна руйнація радіоелектричного комплексу та приладобудування призвели до того, що частка комп'ютерів, периферійного устаткування, аудіо- та відеообладнання вітчизняного виробництва у внутрішній торговельній мережі України становила менше 1 %.

Важливе значення для забезпечення стійкості промисловості має рівень інноваційної активності підприємств. За цим показником можна визначити, чи має підприємство перспективу, чи воно спирається у своїй діяльності на поточні чинники конкурентоспроможності, термін яких досить обмежений. Дані про інноваційну активність підприємств за видами економічної діяльності відображено у *табл. 5*. Спостерігається низький рівень інноваційної активності в цілому по промисловості – 15.2 % від загальної чисельності підприємств.

Серед лідерів за інноваційною активністю є виробництво: основних фармацевтичних продуктів, комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів, електричного устаткування, машин і устаткування, хімічних речовин і хімічної продукції. Саме ці галузі належать до наукомістких, частка яких, за винятком фармацевтики, має тенденцію до зменшення у загальній структурі промисловості.

Частка промислових підприємств, що впроваджували інновації у 2015 р., за типами інновацій за видами діяльності (% до загальної кількості обстежених) [18, с. 210]

Сфера діяльності підприємств	Підприємства впроваджували				
	усього	інноваційні процеси	з них маловідходні, ресурсозбеігаючі	інноваційні види продукції	з них нові для ринку
Промисловість	15.2	8.4	3.3	8.7	2.4
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	5.2	2.6	0.4	2.6	0.4
у тому числі добування кам'яного вугілля	2.4	–	–	2.4	2.4
Переробна промисловість	17.5	9.4	3.5	10.4	2.9
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	16.8	8.1	2.3	9.5	1.8
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	12.5	7.9	2.0	3.9	0.7
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	9.8	7.1	0.3	4.0	0.7
Вироблення коксу та продуктів нафтоперероблення	14.3	4.8	4.8	4.8	4.8
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	22.1	9.8	4.3	14.1	1.8
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	45.9	21.3	4.9	29.5	8.2
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	11.7	7.4	2.5	5.3	1.1
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування	14.6	9.7	4.6	9.7	1.9
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	36.5	17.3	7.7	26.9	13.5
Виробництво електричного устаткування	24.1	11.2	6.5	16.5	7.6
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших груп	24.1	10.8	6.0	16.9	6.6
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	33.9	18.2	10.9	25.5	7.9
Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування	12.7	7.9	2.3	7.3	1.4
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	7.5	6.8	4.1	1.0	0.3
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	3.7	3.4	1.6	0.5	0.3

Характерна для промислового комплексу України в останні роки тенденція до зростання частки добувної промисловості та інших енергоємних виробництв (зокрема металургії) при одночасному скороченні енергоощадних загрожує стійкості соціально-економічної системи, робить її залежною від іноземних постачальників енергоресурсів.

Динаміку галузевої структури промислового виробництва відображено у *табл. 6*.

Таблиця 6

Виробництво продукції, робіт, послуг, % [11]

Промисловість	2000	2010	2015
Добувна промисловість	12.0	10.0	10.9
Обробна промисловість	72.8	67.2	64.6
<i>Харчова промисловість та переробка с/г продуктів</i>	17.7	18.1	22.4
<i>Легка промисловість</i>	1.7	0.8	1.0
<i>Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність</i>	3.3	2.6	3.3
<i>Виробництво коксу та продуктів нафтопереробки</i>	3.7	7.0	3.4
<i>Хімічна та нафтохімічна промисловість</i>	6.7	4.0	5.2
<i>Металургія та оброблення металу</i>	23.0	18.8	15.9
<i>Машинобудування</i>	11.3	9.3	6.5
<i>Інше виробництво</i>	5.5	6.6	6.9
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	15.2	22.8	24.5

Динаміка структурних змін свідчить про випереджаючі темпи зниження частки обробної промисловості, в структурі якої найбільшими темпами зменшується частка енергоощадних галузей: легкої промисловості та машинобудування – з 2000 по 2015 рр. відповідно на 58 % та 57 %. Така ситуація призводить до того, що енергоємність промислового виробництва в Україні є однією з найбільших у світі.

Стійкому розвитку промисловості загрожує і стан основних засобів, ступінь зносу яких по економіці країни становить 83.5 %, а по промисловості – 60 % [14, с. 252], що свідчить про критичний ступінь зносу основних засобів в Україні, адже оптимальне порогове значення цього показника – 35 %.

Незадовільною є ситуація з технічним рівнем виробництва по більшості видів економічної діяльності у промисловості. Так, частка сталі, виплавленої застарілим мартенівським способом, досягає 40 % [19], тоді як у країн-конкурентів – у декілька разів менше або цей спосіб взагалі не використовується (Японія, Німеччина, США). У машинобудуванні спостерігається втрата найбільш високотехнологічних виробництв. Так, в електронній промисловості на підприємствах, що ще працюють, втрачено процес фотолітографії.

Таким чином, за останні 25 років в Україні формувалась вразлива до шоків соціально-економічна система, в якій роль промисловості постійно зменшується. На фоні загального падіння ролі промисловості в економіці відзначається регрес у технологічних укладах – від вищих до нижчих: зменшується частка обробної промисловості, особливо такої високотехнологічної як машинобудування, одночасно зростає частка сировинних галузей.

Для з'ясування питання, наскільки така тенденція є стійкою і як довго вона триватиме, доречно звернутися до оцінки природно-ресурсного потенціалу України. Стосовно земельних ресурсів, то при раціональному використанні їх вистачить на сотні років, хоча цей по-

тенціал не є безмежним і залежить від глобальних природно-кліматичних змін на планеті. Щодо ресурсу корисних копалин, які є основою добувної промисловості, то тут ситуація залежить не тільки від потенційного запасу корисних копалин, а й від інтенсивності їх експлуатації. Україна, як відомо, володіє різноманітними покладами корисних копалин. Недаремно іноземні держави, зокрема Китай, розглядаючи напрями співробітництва з Україною, висловлюють зацікавленість передусім в аграрному секторі та добуванні корисних копалин. І це не дивно, оскільки попит на такі мінерали, як титан, цирконій, літій, ніобій, тантал перевищує пропозицію. Тобто це є перспективним напрямом інвестування та отримання надприбутків. Показовим прикладом є інвестиційний проект Тарасівського родовища титано-цирконієвих руд (Київська область). Рентабельність видобутку руд – на рівні 30 %, це при тому, що в цілому по промисловості України цей показник становить 2–5 %. У рамках реалізації проекту – будівництво гірничо-збагачувального комбінату на березі річки Рось (с. Михайлівка Володарського району). Технологія збагачення руд є надзвичайно шкідливою для навколишнього середовища. Ось чому в країнах, де діють подібні комбінати (наприклад, Австралія), передбачено відселення населених пунктів у радіусі 50 км. Більше того, видобуток руди передбачався відкритим способом на родючих чорноземах у межах території, що охоплює декілька районів Київської області. І лише активний супротив місцевих громад дозволив зупинити потенційну екологічну катастрофу, що насувалась на жителів півдня області. Поки що, подібні проекти продовжують або планують реалізувати в Житомирській, Кіровоградській, Полтавській областях та в інших регіонах України.

Таким чином, ресурсний потенціал для добувної промисловості в Україні досить значний, єдина проблема полягає в тому, що поклади корисних копалин знаходяться у густозаселених районах. Тому тенденція до скорочення населення, виїзду його на заробітки за кордон, обезлюднення сільських територій з часом ліквідує останні запобіжники для реалізації подібних проектів, унаслідок чого інвестори зможуть отримати надприбутки (оскільки з часом вартість мінеральних речовин лише зростатиме через об'єктивне їх вичерпання), а величезна територія нашої держави може перетворитися на місячний ландшафт і зону екологічного лиха. І такий сценарій є досить ймовірним, а його реалізація вплине на чисельність та здоров'я населення.

Сучасне високоінтенсивне сільське господарство, що базується на іноземних технологіях та техніці, не вимагає великої кількості робочої сили. Видобуток багатьох корисних копалин також не є працездатним та не потребує високих технологій. Подібне передбачалось у плані Моргентау для переможеної Німеччини, реалізація якого мала б скоротити близько 20 млн робочих місць. Небезпека реалізації подібного сценарію полягає в тому, що стійкість або "псевдостійкість"

економічної системи забезпечується періодом прибуткового використання родовищ корисних копалин. А далі відбувається остаточний економічний та соціальний занепад з ймовірною втратою державності. Україна може бути далеко не першою країною, яка ступить на цей хиткий шлях. Е. Райнерт відносно деградації, знищення обробної промисловості та очікувані наслідки наводить таку схему: деіндустріалізація, деагрокультуризація і далі – депопуляція. Це явище, стверджує автор, характерне для багатьох країн, де живуть лише люди старше 60 та молодше 14 років, а населення працездатного віку працює за кордоном [8, с. 283].

Для уникнення такого сценарію та забезпечення стійкості соціально-економічного розвитку пріоритетної ролі необхідно надати обробній промисловості, що є основою економічного зростання країни (рис. 3).

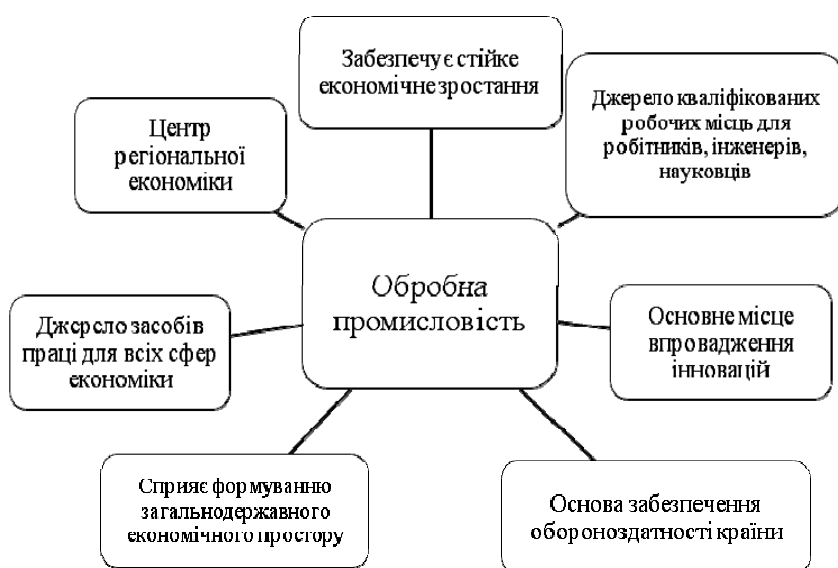

Рис. 3. Роль обробної промисловості в соціально-економічній системі

Джерело: розроблено авторами.

Важливим є не лише сам факт наявності обробної промисловості як такої, а здатність створювати високотехнологічну продукцію з більшою доданою вартістю. Наприклад, промисловість містить виробництво як металургійних заготовок, так і висококласних автомобілів й штучних кристалів сапфіру, один грам якого коштує один долар, ось чому виробництво валової доданої вартості на зайнятого в обробній промисловості Німеччини приблизно у 10 разів більше, ніж в Україні [12].

Слід погодитись з думкою Ю. Кіндзерського, що: "Машинобудування повинно взяти на себе роль авангарду чи локомотиву розвитку всієї промисловості" [4, с. 477]. "Вихід з пастки сировинної обтяженості вбачається у штучному генеруванні попиту на відповідну

продукцію на внутрішньому ринку" [4, с. 517]. Реалізація зазначених засад стійкого функціонування соціально-економічної системи можлива лише за умов зміни парадигми економічної політики держави: відхід від ліберальних концепцій, де державі відводилась роль пасивного спостерігача економічних процесів, і перехід до активних форм державного впливу на економіку.

Збільшення промислового виробництва в Україні як запоруки стійкого розвитку економіки можливе за таких обставин: системна модернізація основних фондів у промисловості із залученням іноземних інвестицій; надання пріоритетності обробній промисловості та перетворення її на основу стійкості соціально-економічної системи України; співпраця з іноземними партнерами на взаємовигідних умовах (використання іноземних технологій для виробництва якісної вітчизняної продукції); збереження стабільної соціально-політичної ситуації в Україні.

Висновки. Проведений аналіз стану промислового розвитку України, а саме промислового виробництва, фінансових результатів діяльності промислових підприємств, кількості зайнятих у промисловості свідчить про значну структурну нерівномірність промислового виробництва із домінуванням добувної промисловості над обробною, що вказує на ресурсне спрямування розвитку вітчизняної економіки та виробництво продукції з низькою часткою доданої вартості. Отже, промислове виробництво в Україні перетворюється у виробництво низькотехнологічного укладу, набирає обертів сировинна спеціалізація за одночасного скорочення високотехнологічних виробництв, що відбивається на стані внутрішнього ринку, де помітна низька частка товарів власного виробництва.

Тенденція спадної динаміки промислового розвитку країни пояснюється як зовнішніми причинами, а саме складною ситуацією в країні, пов'язаною з окупацією АР Крим та воєнним конфліктом на Донбасі, так і внутрішніми, насамперед, спрямованістю ЄС на використання співпраці з Україною лише як постачальника сировини та продукції з низькою доданою вартістю.

За останні 25 років в Україні формувалась вразлива до шоків соціально-економічна система, в якій роль промисловості постійно зменшується. Для зміни ситуації необхідним є активний державний вплив на економіку, спрямований на залучення як вітчизняних, так й іноземних інвестицій, оновлення основних фондів у промисловості та розвиток внутрішнього ринку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Амоша А. И., Вишне夫斯基 В. П., Збаразская Л. А.* Неиндустриализация и новая промышленная политика Украины. *Економіка пром-сті.* 2012. № 1–2. С. 3–33.
2. *Вишневський В. П.* Промислова політика: теоретичний аспект. *Економіка України.* 2012. № 2. С. 4–15.

3. Якубовський М. М. Структурний вектор активізації промислового розвитку. Економіка України. 2013. № 12. С. 22–39.
4. Кіндзерський Ю. В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації : монографія / НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозування НАН України". Київ, 2013. 536 с.
5. Сундук А. М. Управління розвитком національної економіки в умовах глобальних викликів і загроз : монографія / НАН України, ДУ "Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку НАН України". Київ : Логос, 2012. 302 с.
6. Бойко А. В. Концептуалізація стійкості національної економіки. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2014. № 1 (93). С. 5–19.
7. Тищук Т. А. Пріоритети забезпечення зовнішньої стійкості економіки України. Стратегічні пріоритети. 2013. № 1(26). С. 52–60.
8. Райнерт Э. Как богатые страны становятся богатыми, и почему бедные страны остаются бедными ; пер. с англ. Н. Автономовой ; под ред. В. Автомова. М. Высш. шк. экономики, 2011. 384 с.
9. Волков Н. В. Структурные сдвиги в экономике США в 70-80 гг. М. : Наука, 1989. 128 с.
10. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми і перспективи / за заг. ред. Б. М. Данилишина. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. С.13.
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Офіційний сайт Євростату. URL : <http://ec.europa.eu/eurostat/web/structural-business-statistics/data/main-tables>.
13. Кредити на розвиток бізнесу в банках України. Офіційний сайт "Простобанк консалтинг". URL : <http://www.prostobiz.ua/business/ develcredit>.
14. Статистичний щорічник України за 2015 рік : стат. зб. Держ. служби статистики. Київ : 2016. 575 с.
15. Bell D. The coming of post-industrial society: A venture of social forecasting. N.Y. : Basic Books, 1973.
16. Toffler A. The Third Wave. Bantam Books, 1981. 537 p.
17. Романенко В. А. Електронна промисловість України: історія, сучасність, перспективи. Наука та наукознавство, 2013. С. 49–54.
18. Україна у цифрах 2015 : стат. зб. Держ. служби статистики. Київ, 2016. 239 с.
19. Тарасова Н. В., Калініченко І. С., Горський А. М., Зарудна О. С. Промисловий комплекс України: економічні трансформації та пріоритети розвитку ; за ред. Б. М. Данилишина. Київ : Наук. світ, 2005. С. 59–77.

Стаття надійшла до редакції 16.02.2017.

Romanenko V., Lebedeva L. Industry in the stable economic development of Ukraine.

Background. Stable development of the entire economy depends on the sustainability of industrial production to external and internal shocks, therefore, research of the foundations of achieving such stability is important, especially given the increasing global instability and internal threats to economic growth within Ukraine.

Analysis of recent research and publications showed that the research of the role and importance of the industry as one of the most important factors for sustainable socio-

economic development was not carried out systematically, which is why this subject is relevant today.

The aim of the article is to clarify the current state of the industry of Ukraine as the main factor for sustainable socio-economic development.

Materials and methods. *During the study the data of the State Statistics Service of Ukraine and scientific works on the development of the internal market and industrial potential of Ukraine were used. The methods of analysis and synthesis, systematic approach to analyzing sustainable socio-economic development of Ukraine were applied.*

Results. *Analysis of the industrial development of Ukraine, namely industrial production and financial performance of the industry, the number of employees in the industry demonstrates significant structural irregularity and mining industry dominating over processing one, indicating that the resource orientation of the domestic economy and production of goods with low added value. Thus, industrial production in Ukraine is becoming low-tech manufacturing, raw materials specialization is growing, while high-tech industries are being reduced or even almost completely eliminated that influences domestic market and low share of domestic production of goods. Low innovative activity of industrial enterprises, high fixed assets depreciation demonstrate the impossibility of ensuring sustainable growth of the industrial sector.*

Conclusion. *Vulnerable to shocks socio-economic system in which the role of industry is constantly decreasing has been formed over the past 25 years in Ukraine. To change the situation an active state influence on the economy is required in order to: attract foreign investment, upgrade fixed assets in the industry and develop the domestic market of Ukraine.*

Keywords: sustainable socio-economic development, industry, processing industry.

REFERENCES

1. Amosha A. Y., Vyshnevskij V. P., Zbarazskaja L. A. Neoyndustryalizatsiya y novaja promyshlennaja polityka Ukrainy. *Ekonomika prom-sti*. 2012. № 1–2. S. 3–33.
2. Vyshnevs'kyj V. P. Promyslova polityka: teoretychnyj aspekt. *Ekonomika Ukrainy*. 2012. № 2. S. 4–15.
3. Jakubovs'kyj M. M. Strukturnyj vektor aktyvizacii promyslovogo rozvytku. *Ekonomika Ukrainy*. 2013. № 12. S. 22–39.
4. Kindzers'kyj Ju. V. Promyslovist' Ukrainy: strategija i polityka strukturno-tehnologichnoi' modernizacii' : monografija / NAN Ukrainy, DU "In-t ekon. ta prognozuvannja NAN Ukrainy". Kyi'v, 2013. 536 s.
5. Sunduk A. M. Upravlinnja rozvytkom nacional'noi' ekonomiky v umovah global'nyh vyklykiv i zagroz : monografija / NAN Ukrainy, DU "In-t ekonomiky pryrodokorystuvannja ta stalogo rozvytku NAN Ukrainy". Kyi'v : Logos, 2012. 302 s.
6. Bojko A. V. Konceptualizacija stijkosti nacional'noi' ekonomiky. *Visn. Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-tu*. 2014. № 1 (93). S. 5–19.
7. Tyshhuk T. A. Prioritytety zabezpechennja zovnishn'oi' stijkosti ekonomiky Ukrainy. *Strategichni prioritytety*. 2013. № 1(26). S. 52–60.
8. Rajnert Je. Kak bogatye strany stajut bogatymi, i pochemu bednye strany ostajutsja bednymi ; per. s angl. N. Avtonomovoj ; pod red. V. Avtonomova. M. Vyssh. shk. jekonomiki, 2011. 384 s.
9. Volkov N. V. Strukturnye sdvigi v jekonomike SShA v 70-80 gg . M. : Nauka, 1989. 128 s.
10. Mashynobuduvannja v Ukraini: tendencii', problemy i perspektyvy / za zag. red. B.M. Danylyshyna. Nizhyn : Aspekt-Poligraf, 2007. S.13.
11. *Oficijnyj sajt Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrainy*. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. *Oficijnyj sajt Jevrostatu*. URL : <http://ec.europa.eu/eurostat/web/structural-business-statistics/data/main-tables>.

13. *Kredyty na rozvytok biznesu v bankah Ukrai'ny*. Oficijnyj sajt "Prostobank konsal'tyng". URL : <http://www.prostobiz.ua/business/ develcredit>.
14. *Statystychnyj shhorichnyk Ukrai'ny za 2015 rik* : stat. zb. Derzh. sluzhby statystyky. Kyi'v : 2016. 575 s.
15. *Bell D. The coming of post-industrial society: A venture of social forecasting*. N.Y. : Basic Books, 1973.
16. *Toffler A. The Third Wave*. Bantam Books, 1981. 537 p.
17. *Romanenko V. A. Elektronna promyslovist' Ukrai'ny: istorija, suchasnist', perspektyvy*. Nauka ta naukoznavstvo, 2013. S. 49–54.
18. *Ukrai'na u cyfrah 2015* : stat. zb. Derzh. sluzhby statystyky. Kyi'v, 2016. 239 s.
19. *Tarasova N. V., Kalinichenko I. S., Gors'kyj A. M., Zarudna O. S. Promyslovyj kompleks Ukrai'ny: ekonomichni transformacii' ta prioritytety rozvytku* ; za red. B. M. Danylyshyna. Kyi'v : Nauk. svit, 2005. S. 59–77.